

Situace v Bělorusku

Usnesení Evropského parlamentu o situaci v Bělorusku

Evropský parlament,

- s ohledem na své předchozí usnesení o situaci v Bělorusku,
- s ohledem zejména na své usnesení ze dne 24. října 1996 o situaci v Bělorusku¹, v níž rozhodl, že dokud běloruské orgány nevyšlou jasné signály o svém záměru plně respektovat základní demokratická a lidská práva, nebudou učiněny žádné další kroky směřující k ratifikaci dohody o partnerství a spolupráci EU-Bělorusko,
- s ohledem zejména na své usnesení ze dne 5. července 2001 o Bělorusku² přijaté před prezidentskými volbami v roce 2001 a s ohledem na zprávy parlamentní trojky (Parlamentní shromáždění OBSE, Parlamentní shromáždění Rady Evropy a Evropský parlament) zveřejněné po parlamentních volbách v roce 2000 (30. ledna 2001) a prezidentských volbách v roce 2001 (4. října 2001),
- s ohledem zejména na své usnesení ze dne 11. února 2003³ o vztazích mezi Evropskou unií a Běloruskem: k budoucímu partnerství,
- s ohledem na deklaraci istanbulské vrcholné schůzky OBSE z roku 1999⁴,
- s ohledem na usnesení Rady Evropy o situaci v Bělorusku, a zejména na její usnesení ze dne 28. dubna 2004⁵ o pronásledování novinářů v Běloruské republice,
- s ohledem na nedávné prohlášení vedoucího úřadu OBSE v Minsku kritizující tresty odnětí svobody uložené dvěma členům běloruské opozice obviněným z urážky běloruského prezidenta,
- s ohledem na prohlášení nizozemského předsednictví jménem Evropské unie ze dne 30. července 2004 o nepřijatelném nátlaku vyvíjeném běloruskými orgány na European Humanities University v Minsku⁶,
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 11. května 2004 o evropské politice sousedství – (KOM(2004) 373) v konečném znění,
- s ohledem na rezoluci přijatou Komisí OSN pro lidská práva a její rozhodnutí jmenovat zvláštního zpravodaje pro Bělorusko,

---

¹ Úř. věst. C 347, 18.11.1996, s. 168.

² Úř. věst. C 65 E, 14.3.2002, s. 373.

³ Úř. věst. C 43 E, 19.2.2004, s. 60.

⁴ SUM.DOC/2/99, 19. listopadu 1999.

⁵ Usnesení Parlamentního shromáždění Rady Evropy 1372 (2004).

⁶ 11835/1/04 REV 1.

- s ohledem na čl. 103 odst. 4 jednacího řádu,
- A. Vzhledem k tomu, že volby do běloruského parlamentu se budou konat dne 17. října 2004.
- B. Vzhledem k tomu, že prezident Lukašenko rozhodl o tom, že současně s volbami se bude konat i referendum o vypuštění článku ústavy, který omezuje dobu setrvání ve funkci prezidenta na nejvýše dvě po sobě jdoucí pětiletá funkční období.
- C. Vzhledem k tomu, že parlamentní trojka dospěla k závěru, že parlamentní ani prezidentské volby v letech 2000 a 2001 nebyly svobodné a spravedlivé a předcházely jim svévolné zásahy vlády namířené proti politické opozici, nezávislým sdělovacím prostředkům a organizacím zabývajícím se sledováním průběhu voleb.
- D. Vzhledem k tomu, že místo zlepšení došlo v Bělorusku ke zhoršení situace: lidská práva jsou s pohrdáním porušována, dolní komora parlamentu byla zbavena svých zákonodárných pravomocí a hospodářský život země řídí prezident; že lidská práva jsou porušována tím, že jsou věznění členové demokratické opozice a používány další formy represe vůči nim, odebrány registrace politickým stranám v předvečer voleb, pronásledováni a zastrašováni kandidáti opozice a zakázán přístup zástupců opozičních politických stran do volebních místností.
- E. Vzhledem k tomu, že EU opakovaně odsoudila uvěznění čelných představitelů opozice vládou prezidenta Lukašenk a že v nevyřešených případech zmizení řady osob nebylo dosaženo žádného pokroku.
- F. Vzhledem k tomu, že v několika uplynulých letech bylo z „technických“ důvodů uzavřeno více než 50 demokratických nevládních organizací různé úrovně a různého politického zaměření, přes 20 nezávislých sdělovacích prostředků, několik vzdělávacích zařízení a zrušeno několik politických stran, avšak bylo zjevné, že ve všech případech byly tyto organizace potrestány za kritiku prezidenta Lukašenk a jeho politiky.
- G. Vzhledem k tomu, že v Bělorusku stále dochází k politicky motivovanému zatýkání a k procesům s aktivisty demokratického hnutí a s nezávislými novináři a k případům vyhoštění cizinců; že je tomu jen několik dní, co byli dva členové běloruské opozice, Valerij Levonevskij a Alexander Vasiljev, odsouzeni ke dvěma letům odnětí svobody na základě obvinění z urážky běloruského prezidenta.
- H. S velkým znepokojením nad rozhodnutím běloruských orgánů odejmout licenci právnické osoby mezinárodně uznávané European Humanities University v Minsku, jež byla pozoruhodným příkladem akademické svobody a prosazování skutečně evropských hodnot ve výukových a výzkumných programech; toto rozhodnutí bude mít neblahé následky pro akademickou budoucnost stovek studentů a učitelů.
- I. S ohledem na usnesení Parlamentního shromáždění Rady Evropy ze dne 28. května 2004, které vzalo na vědomí důkaz o podílu nejvyšších státních činitelů na únosech a domnělé vraždě předních představitelů opozice v roce 1999.
- J. Zdůrazňuje rostoucí politickou izolaci Běloruska, které je jedinou východoevropskou zemí, s níž EU doposud neuzavřela dohodu o partnerství a spolupráci.

- K. Podtrhuje skutečnost, že Bělorusko je zařazeno do evropské politiky sousedství, avšak v současnosti nemá žádný prospěch z nabídky posílené spolupráce z důvodu nedostatečné míry demokracie a právního státu v zemi navzdory očekávání rostoucí spolupráce s Evropskou unií ze strany běloruských občanů.
1. Důrazně odsuzuje útoky běloruského režimu na sdělovací prostředky, novináře, příslušníky opozice, aktivisty v oblasti lidských práv a na všechny osoby, které se pokoušejí svobodně kritizovat prezidenta a režim; jejich projevem je svévolné zatýkání, špatné zacházení se zadrženými, zmizení, politicky motivované pronásledování a další represivní akty, jež jsou porušením základních zásad demokracie a právního státu.
  2. Vyzývá běloruské orgány, aby zaručily, že parlamentní volby dne 17. října 2004 budou svobodné, spravedlivé, nestranné, doložitelné a průhledné, a aby zaručily, že v nich zvolený parlament bude mít smysluplné pravomoci, a jakožto nedemokratické odmítá kroky s cílem odstranit hlavní demokratické opoziční strany, včetně postavení Strany práce mimo zákon a vydání oficiálního „varování“ Běloruské národní frontě, což může být první krok k jejímu postavení mimo zákon;
  3. Vyzývá běloruský lid, aby se zúčastnil nadcházejících parlamentních voleb; naléhá na ústřední volební komisi, aby všem politickým hnutím v zemi umožnila rovné zastoupení v komisi a rovnocenné šance postavit kandidáty; vyzývá běloruskou vládu, aby umožnila mezinárodním pozorovatelům sledovat volby, a zaručila tak, že proběhnou svobodně a řádným způsobem; je si vědom mimořádného významu těchto voleb pro znovunastolení demokracie v Bělorusku a opětovnou integraci Běloruska do mezinárodního demokratického společenství.
  4. Považuje snahu prezidenta Lukašenka o prodloužení svého funkčního období prostřednictvím referenda za další důkaz autoritářského způsobu řízení země a vyzývá prezidenta Lukašenka, aby respektoval ustanovení běloruské ústavy o maximální délce setrvání ve funkci prezidenta republiky a aby upustil od pořádání referenda o této věci.
  5. Vyzývá běloruské orgány, aby ihned přestaly zastrašovat všechna vzdělávací zařízení v zemi a aby respektovaly základní zásady akademické svobody, pedagogické nezávislosti a tolerance ve vzdělávání.
  6. Vyjadřuje své krajní znepokojení nad uzavřením European Humanities University, dobře vybudované akademické instituce, která vyvíjí významnou činnost v oblasti kulturní spolupráce se zeměmi EU a je nositelem zásad akademické svobody a pedagogické nezávislosti. Vyjadřuje obdobné znepokojení nad uzavřením školy Jakuba Kolase, jediné střední školy, kde byly všechny předměty vyučovány v běloruském jazyce.
  7. Vyzývá běloruské orgány, aby ihned propustily Valerije Levonevského, Alexandra Vasiljeva a Michaila Lariniče a všechny další vězněné politické odpůrce režimu.
  8. Vítá rozhodnutí Komise OSN pro lidská práva jmenovat zvláštního zpravodaje pro situaci v Bělorusku a cíl vytvořit program vzdělávání v oblasti lidských práv pro všechny vrstvy společnosti.

9. Vyzývá běloruské orgány, aby respektovaly práva odborů, a to zejména právo na sdružování zaručené v úmluvách MOP ratifikovaných Běloruskem.
10. Znovu zdůrazňuje, že další rozvoj vztahů EU s Běloruskem bude i nadále záviset na pokroku směrem k demokratizaci a reformě v této zemi.
11. Vyzývá předsednictví Rady EU, aby se u běloruských orgánů dožadovalo souhlasu s vysláním delegace Evropského parlamentu ke sledování průběhu voleb dne 17. října 2004 a vytvoření podmínek pro nezávislé sledování.
12. Naléhavě žádá Komisi, aby co nejvíce využila v současnosti probíhajících spontánních výměnných programů „lidé lidem“ mezi skupinami dětí z černobylské oblasti a některými obcemi v členských státech EU; vyzývá v tomto ohledu k vytvoření *ad hoc* rámce pro podporu obcí v Bělorusku, které upřímně usilují o prosazování demokratických hodnot.
13. Pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě, Komisi, parlamentům a vládám členských států, vládě a parlamentu Běloruska a parlamentním shromážděním OBSE a Rady Evropy.